

חק לישראל – פרשת לך לך יום ד'

תורה – בראשית פרק יב'

(טז) וּלְאַבְרָם הִיטִיב בְּעִבּוּרָהּ וַיְהִי לוֹ עֶאֱנָן וּבְקָרָה וַחֲמֹרִים וְעִבְדִּים וּשְׂפָחַת וְאֶתְנַת וּגְמָלִים: (טז) וּלְאַבְרָם הִיטִיב בְּעִבּוּרָהּ וַיְהִי לוֹ עֶאֱנָן וּבְקָרָה וַחֲמֹרִים וְעִבְדִּים וּשְׂפָחַת וְאֶתְנַת וּגְמָלִים: (טז) וּלְאַבְרָם אוֹטִיב בְּדִילָהּ וַהּוּוּ לִיהָ עֶאֱנָן וַחֲמֹרִין וְעִבְדִּין וְאֶמְקֹהּ וְאֶתְנֹהּ וּגְמָלִין:

(יז) וַיִּנְגַע יְהוָה אֶת פְּרַעֲהַ נְגָעִים גְּדֹלִים וְאֶת בֵּיתוֹ עַל דְּבַר שְׂרֵי אִשְׁתּוֹ אַבְרָם: (יז) וַיִּנְגַע יְהוָה אֶת פְּרַעֲהַ נְגָעִים גְּדֹלִים וְאֶת בֵּיתוֹ עַל דְּבַר שְׂרֵי אִשְׁתּוֹ אַבְרָם: (יז) וְאֶתִי יְיָ עַל פְּרַעֲהַ מִקְּתָשִׁין וּבְרָבִין וְעַל אֲנֹשׁ בֵּיתֶיהָ עַל עֵיֶסֶק שְׂרֵי אִתּוֹ אַבְרָם:

(יח) וַיִּקְרָא פְּרַעֲהַ לְאַבְרָם וַיֹּאמֶר מַה זֹּאת עָשִׂיתָ לִּי לָמָּה לֹא הִגַּדְתָּ לִּי כִּי אִשְׁתְּךָ הוּא: (יח) וַיִּקְרָא פְּרַעֲהַ לְאַבְרָם וַיֹּאמֶר מַה זֹּאת עָשִׂיתָ לִּי לָמָּה לֹא הִגַּדְתָּ לִּי כִּי אִשְׁתְּךָ הוּא: (יח) וַיִּקְרָא פְּרַעֲהַ לְאַבְרָם וַיֹּאמֶר מַה דָּא עֲבַדְתָּ לִּי לָמָּה לֹא תוֹרַתָּא לִּי אֲרִי אִתְּךָ הִיא:

(יט) לָמָּה אֲמַרְתָּ אַחֲתִי הוּא וְאֶקַּח אֹתָהּ לִּי לְאִשָּׁה וְעַתָּה הִנֵּה אִשְׁתְּךָ קַח וְלָךְ: (יט) לָמָּה אֲמַרְתָּ אַחֲתִי הוּא וְאֶקַּח אֹתָהּ לִּי לְאִשָּׁה וְעַתָּה הִנֵּה אִשְׁתְּךָ קַח וְלָךְ: (יט) לָמָּה אֲמַרְתָּ אַחֲתִי הִיא וְדַבַּרְתָּ יְתָהּ לִּי לְאֶתְנֹהּ וּכְעַן הִיא אִתְּךָ דְּבַר וְאִזְלָהּ:

(כ) וַיִּצְוּ עָלָיו פְּרַעֲהַ אֲנָשִׁים וַיִּשְׁלַחוּ אֹתוֹ וְאֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ: (כ) וַיִּצְוּ עָלָיו פְּרַעֲהַ אֲנָשִׁים וַיִּשְׁלַחוּ אֹתוֹ וְאֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ: (כ) וַיִּפְקֹד עֲלוֹהֵי פְּרַעֲהַ גּוֹבְרִין וְאֶלְוִיאֵי יְתִיהָ וְיִתְּ אֶתְתֶיהָ וְיִתְּ כָּל דִּילֶיהָ:

יג וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא וְאִשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הִנְגַּבְהָ: (א) וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא וְאִשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הִנְגַּבְהָ: (א) וַיִּסְלַק אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא וְאֶתְתֶיהָ וְכָל דִּילֶיהָ וְלוֹט עִמֶיהָ לְדְרוֹמָא:

רש"י

טז שטופי זמה הם שנא' (יחזקאל כג) זרמת סוסים זרמתם: (כ) ויכו עליו – על אודותיו לשלחו ולשמרו: וישלחו. כתרנומו וחלואיו: (ח) ויעל אברהם וגו' הנגבה – לבא לדכומה של ר"י כמו שאמר למעלה הלך ונסוע הנגבה להר המוריה ומ"מ כשהוא הולך ממזכרים לארץ כנען מדכום לכפון הוא מהלך שארץ מזכרים בדכומה של ר"י כמו שמוכיח במסעות ובגבולי הארץ:

(טז) ולאברהם היטיב – פרעה בעבורה: (יז) וינגע ה' וגו' – צמכת ראתן לקה שהתשמיש קשה לו (צ"ר): ואת ביתו – כתרנומו ועל אנש ביתיה (ומדכסו לרבות כותליו ועמודיו וכליו צר"י ישן): על דבר שרי – ע"פ דכורה אומרת למלאך הך והוא מכה: (יט) קח וכך – לא כחצימלך שא"ל הנה ארצי לפניך אלא א"ל לך ואל תעמוד שהמזכרים

נביא – ישעיה פרק מא' יא'–טו'

(יא) הֵן יִבְשׁוּ וַיִּכְלְמוּ כָּל הַנְּחָרִים בְּךָ יְהוָה כֹּאֵין וַיִּאֲבְדוּ אַנְשֵׁי רִיבְךָ: (יא) הֵא יבִהתון ויתכנעון כל עממיא דהוו מתגרין בך יהון כלמא ויבדון אנשי דינך:

(יב) תִּבְקָשׁם וְלֹא תִמְצָאָם אַנְשֵׁי מִצְרַתְךָ יְהוָה כֹּאֵין וּכְאֶפֶס אַנְשֵׁי מִלְחָמָתְךָ: (יב) תבעינון ולא תשכחינון לאנשי מצותך יהון כלמא וכלא מדעם גברין דהוו מתגרין למעבר עמך קרב:

חק לישראל – פרשת לך לך יום ד'

(יג) **כִּי אָנִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִחֲזִיק יְמִינֶךָ הָאָמַר לְךָ אֵל תִּירָא אָנִי עֲזָרְתִּיךָ:** (יג) ארי
אנא יי אלהך מתקוף ימינך דאמרית לך לא תדחל מימרי בסעודך:

(יד) **אֵל תִּירָאִי תוֹלַעַת יַעֲקֹב מִתֵּי יִשְׂרָאֵל אָנִי עֲזָרְתִּיךָ נְאֻם יְהוָה וְגֹאֲלֶךָ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:** (יד) לא תדחלון שבטיא דבית יעקב זרעיתא דישראל מימרי בסעודכון אמר יי ופדיקכון קדישא דישראל:

(טו) **הִנֵּה שְׂמַתִּיךָ לְמוֹרֵג חָרוֹץ חָדָשׁ בְּעַל פִּיפְיוֹת תְּרוֹשׁ הָרִים וְתִדְק וְגִבְעוֹת כְּפֹיץ תְּשִׂימ:** (טו) הא שויתכון למורג תקיף חדת מלי סמפורין תקטיל פלחי כוכביא ותשיצי ומלכותא כמוצא תשוי:

(טז) **תְּזַרְם וְרוּחַ תְּשָׂאֵם וְסַעְרָה תִּפְיֵץ אוֹתָם וְאַתָּה תִּגְיֵל בִּיהוָה בְּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל תִּתְהַלֵּל:** (טז) תדירינן ורוחא תטלונן ומימרה כעלעולא לקשא יבדר יתהון ואת תבוע במימרא דיי בקדישא דישראל תשתבח:

רס"י

של סבלין ומחטכן עד שנעשו חזן דק. חדש – כשהוא חדש עד שלא הוחלקו פיות חריציו הוא חותך הרצה אצל משנתישן הוחלקו פיות חריציו. בעל פיפיות – הם חידודי החריצין:
(טז) תזרם – תזרה אותם כבמזרה לרות. ורוח תשאם – מאליהם לגיהנם:

(יז) **תוֹלַעַת יַעֲקֹב –** משפחת יעקב החלשה כתולעת שאין לה גבורה אלא צפיה, תולעת וירמונ"א בלע"ז. **מתי ישראל –** מספר ישראל:

(טו) **למורג חרוץ –** כלי הוא של עץ וכבד ועשוי חריצים חריצים כעין כלי נפחים של ברזל שקורין לימ"א בלע"ז וגוררין על הקשין

כתובים – משלי פרק ג' יג'-יח'

(יג) **אֲשֶׁרִי אָדָם מְצָא חֲכָמָה וְאָדָם יָפִיק תְּבוּנָה:** (יג) טובוהי לבר נשא דאשכח חכמתא ובר נשא דמביע ביונתא:

(יד) **כִּי טוֹב סַחֲרָה מִסַּחַר כֶּסֶף וּמִחָרוֹץ תְּבוּאָתָהּ:** (יד) מטול דטבא תגרותה מן תגרותא דסימא ומן דהבא טנינא עללתה:

(טו) **יִקְרָה הָיָא מִפְּנִיִּים \מִפְּנִינִים\ וְכָל חִפְצֵיךָ לֹא יִשׁוּוּ בָּהּ:** (טו) יקירא היא מן כיפי טבתא וכל מודעם לא פחים ליה:

(טז) **אֲרָהּ יָמִים בְּיַמִּינָה בְּשִׂמְאוּלָּה עֵשֶׂר וְכַבּוֹד:** (טז) נוגדא דיומתא בימינה ובשמאלה עותרא ויקרא:

(יז) **יְדָרְכֶיךָ דְרָכֵי נְעָם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם:** (יז) ארחתהא ארחתא דבוסמא וכלהון הליכתהא שלמא:

(יח) **עֵץ חַיִּים הוּא לְמַחְזִיקִים בָּהּ וְתַמְכִּיחָהּ מְאֹשֶׁר:** (יח) אילנא דחיי היא לאלין דמתחזקין בה ואלין דמתעסקין בה טוביהון

רס"י

(יז) **כי טוב סחרה מסחר כסף –** כל חלופין שאדם מחליף בסחורה זה נוטל זה וזה נוטל זה אצל האומר לחזירו שנה לי פרקך ואני

(יג) **אשרי אדם מלא חכמה ואדם יפיק תבונה –** שלומד חכמה עד שגורה היא להוליא מפיו:

חק לישראל – פרשת לך לך יום ד'

ולמשמאילים צה שְׁעוּסְקִי צה שְׁלַח לְשִׁמָּה מ"מ עוֹשֵׁר וּכְבוֹד יֵשׁ:
(יח) לְמַחְזִיקִים צה – לְאוֹחֲזִים צה כְּמוֹ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיַּחֲזֵק בּוֹ (שְׁמוֹת 7). וְתוֹמְכִיהָ מֵאוֹשֵׁר –
הַמְתַּקְרְבִים לָהּ וְכֵן כָּל לְשׁוֹן תְּמִיכָה שְׂבַסְפֵר
זֶה שְׁהוֹא אוֹחֲזוֹ צה:

אֲשַׁנֵּה לְךָ פְּרָקִי נִמְלָאוֹ שְׁנִיהֶם צִיד כָּל אַחַד
וְאַחַד. חֲרוֹץ – מִיֵּן זֶהָב הוֹא:
(טו) וְכָל חֲפָצֶיךָ – כָּל חֲמֻדוֹתֶיךָ. לֹא יִשׂוּוֹ צה
– לֹא יִהְיוּ שְׂוִין בְּשׂוֹוִיָּה וְדַמִּיהֶן בְּדַמִּיהָ:
(טז) צִימִינָה – לְמִימִינִים צה וְעוֹסְקִים צה
לְשִׁמָּה אוֹרֵךְ יָמִים וְכ"ס עוֹשֵׁר וּכְבוֹד

משנה – בבא קמא פרק ג'

(א) הַמְנִיחַ אֶת הַפֶּד בְּרִשׁוֹת הָרָבִים וּבָא אַחַר וְנִתְקַל בָּהּ וַיִּשְׁבְּרָהּ, פְּטוּר. וְאִם
הִזִּק בָּהּ, בְּעַל הַחֲבִית חַיֵּב בְּנִזְקוֹ. נִשְׁבְּרָהּ כִּדּוֹ בְּרִשׁוֹת הָרָבִים, וְהִחֲלַק אַחַר
בְּמִים, אוֹ שִׁלְקָה בְּחֲרָסִיָּה, חַיֵּב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּמִתְבַּנֵּן, חַיֵּב. בְּאִינוֹ
מִתְבַּנֵּן, פְּטוּר:

אַחַר שְׁנִשְׁבְּרָהּ כְּדוֹ, חַיֵּיב צהֲזִיקוֹן, לְהוֹי לִיה
צוּרוֹ שְׁהִזִּק. וְאִם לֹא נִתְכוּיֵן לְזֻכּוֹת צהוֹן,
הוֹאִיל וְעִיקְרוֹ אֲנוֹס הוֹא, לְסַבֵּר נִתְקַל לָאוֹ
פּוֹשַׁע הוֹא, הִזִּי חֲרָסִים וְהַמִּים הַפֶּקֶר לְאַחַר
שְׁנִאֲנִס, וְלִפִּיכֵךְ פְּטוּר. וְהַלְכָה כִּר' יְהוּדָה
לְנִתְקַל לָאוֹ פּוֹשַׁע הוֹא. וְמֵאַחַר לְאַנוֹס הוֹא
וְלֹא נִתְכוּיֵן לְזֻכּוֹת בְּחֲרָסִי, וְצַמִּים, הוֹי כְּאִילוֹ
לֹא הוֹי מֵעוֹלָם שְׁלוֹ וּפְטוּר עַל נִזְקִיהֶם:

רַע"ב – (א) הַמְנִיחַ אֶת הַכֵּד וְכו' וְשִׁבְרָהּ
פְּטוּר – לְפִי שְׁאִיֵן לְכָךְ צִנִּי אֲדַם לְהַתְּכוּיֵן
בְּדִרְכִּים: וְאִם הוֹזֵק צה בְּעַל הַחֲבִית חַיֵּיב –
וְאִפִּילוֹ הַפְּקִירָה, שְׁכָל הַמְּפַקִּיר נִזְקִיוֹ שְׁלַח הִיה
לוֹ רָשׁוֹת מִתְחַלָּה לְעִשׂוֹתוֹן, כְּאִילוֹ לֹא הַפְּקִירָה:
אוֹ שִׁלְקָה בְּחֲרָסִיָּה חַיֵּיב – לְסַבֵּר נִתְקַל פּוֹשַׁע
הוֹא וְלָאוֹ אֲנוֹס הוֹא, וְלִכְךָ חַיֵּיב: צַמִּינָה
חַיֵּיב – אִם נִתְכוּיֵן לְזֻכּוֹת בְּחֲרָסִיָּה וְצַמִּים

(ב) הַשּׁוֹפֵךְ מִים בְּרִשׁוֹת הָרָבִים, וְהִזִּק בָּהֶן אַחַר, חַיֵּב בְּנִזְקוֹ. הַמְּצַנִּיעַ אֶת
הַקּוֹץ, וְאֶת הַזְּכוּבִית, וְהַגּוֹדֵר אֶת גְּדָרוֹ בְּקוֹצִים, וְגִדֵּר שֶׁנִּפְּלָ לְרִשׁוֹת הָרָבִים,
וְהִזִּקוֹ בָּהֶן אַחֲרֵים, חַיֵּב בְּנִזְקוֹ:

וְכַגּוֹן שְׁהִצְנִיעַן צַה"ר. וְכֵן הַגּוֹדֵר גְּדָרוֹ בְּקוֹצִים
וְהַפְּרִיחַן לְרַה"ר. אֲבָל הַמְּמַמַּס צַחוּךְ שְׁלוֹ
וְהוֹזֵק צהוֹן אַחַר, פְּטוּר. שְׁאִיֵן לְכָךְ צִנִּי אֲדַם
לְהַתְּחַכֵּךְ בְּכַתְּלִים:

רַע"ב – (3) הַשּׁוֹפֵךְ מִים צַה"ר – אַע"ג
בְּרִשׁוֹת קַעֲבִיד, כַּגּוֹן צִימִינָה הַגְּשָׁמִים שְׁמוֹתָר
לְשִׁפּוֹךְ מִים צַה"ר אִפִּילוֹ הִזִּי אִם הוֹזֵק צהוֹן
אַחַר, חַיֵּיב בְּנִזְקוֹ: הַמְּצַנִּיעַ אֶת הַקּוֹץ וְכו' –

(ג) הַמּוֹצִיא אֶת תְּבִנּוֹ וְאֶת קִשּׁוֹ לְרִשׁוֹת הָרָבִים לְזָבְלִים, וְהִזִּק בָּהֶן אַחַר, חַיֵּב
בְּנִזְקוֹ, וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, כָּל הַמְּקַלְקֵלִין
בְּרִשׁוֹת הָרָבִים וְהִזִּיקוֹ, חַיֵּיבִין לְשִׁלְמָם, וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה. הַהוֹפֵךְ אֶת הַגְּלָל
בְּרִשׁוֹת הָרָבִים, וְהִזִּק בָּהֶן אַחַר, חַיֵּב בְּנִזְקוֹ:

צַה"ר – וְאִפִּילוֹ עוֹשִׂים בְּרִשׁוֹת, כַּגּוֹן צַשַׁעַת
הוֹלָאֵת זְבָלִים. אִם הִזִּיקוֹ חַיֵּיבִים: הִיה הוֹפֵךְ
אֶת הַגְּלָל – אוֹרֵת בְּקִר:

רַע"ב – (ג) לְזָבְלִים – שִׁירְקָנוֹ הַתְּכוּיֵן וְהַקָּס
וְנַעֲשִׂים זָבָל לְזָבָל שְׁדוֹת וְכַרְמִים: כָּל הַקּוֹדֵם
צהוֹן זָכָה – לְקַנְסִנְהוֹ רַבָּנָן: כָּל הַמְּקַלְקֵלִים

(ד) שְׁנֵי קַדְרִין שֶׁהָיוּ מֵהַלְכִין זֶה אַחַר זֶה, וְנִתְקַל הָרֵאשׁוֹן וְנִפְּלָ, וְנִתְקַל הַשֵּׁנִי
בְּרֵאשׁוֹן, הָרֵאשׁוֹן חַיֵּב בְּנִזְקֵי שְׁנֵי:

חק לישראל – פרשת לך לך יום ד'

רע"ב – (7) הראשון חייב בנזקי שני – וכגון שהיה יכול לעמוד ולא עמד, לפשע הוא. לן נתקל לאו פושע הוא:

(ח) זֶה בָּא בְּחִבְתּוֹ, וְזֶה בָּא בְּקוֹרְתּוֹ, נִשְׁבְּרָה כְּדוֹ שֶׁל זֶה בְּקוֹרְתּוֹ שֶׁל זֶה, פְּטוּר, שֶׁלֹּא רְשׁוּת לְהִלָּךְ וְלִזְזֵה רְשׁוּת לְהִלָּךְ. הִיָּה בְּעַל קוֹרָה רְאִשׁוֹן, וּבְעַל חֲבִית אַחֲרוֹן, נִשְׁבְּרָה חֲבִית בְּקוֹרָה, פְּטוּר בְּעַל הַקּוֹרָה. וְאִם עָמַד בְּעַל הַקּוֹרָה, חֵיֵב. וְאִם אָמַר לְבַעַל הַחֲבִית עָמַד, פְּטוּר. הִיָּה בְּעַל חֲבִית רְאִשׁוֹן וּבְעַל קוֹרָה אַחֲרוֹן, נִשְׁבְּרָה חֲבִית בְּקוֹרָה, חֵיֵב. וְאִם עָמַד בְּעַל חֲבִית, פְּטוּר. וְאִם אָמַר לְבַעַל קוֹרָה עָמַד, חֵיֵב. וְכֵן זֶה בָּא בְּגֵרוֹ וְזֶה בְּפִשְׁתָּנוֹ:

רע"ב – (ה) היה בעל קורה ראשון וכו'

פטור – שזה מהלך כלרכו זה מיהר ללכת:

(י) שְׁנַיִם שִׁהְיוּ מִהֶלְכִין בְּרִשׁוֹת הָרִבִּים אֶחָד רִץ וְאֶחָד מִהֶלְכֵהוּ, אִו שִׁהְיוּ שְׁנַיִם רָצִים, וְהִזְיקוּ זֶה אֶת זֶה, שְׁנַיִם פְּטוּרִין:

שרץ רץ ברשות, שהולך לדבר מלוא להכין ללרכי שבת ויו"ט, ומשום הכי פטור. ובשאר ימות השנה כששניהם רצים, הואיל ושניהם משנים, שניהם פטורים:

רע"ב – (ו) אחד רץ ואחד מהלך וכו' – מתניתין חכורי מחסרא והכי קתני, אחד רץ ואחד מהלך בערבי שבתות וימים טובים, או שהיו שניהם רצים בשאר ימות השנה, שניהם פטורים. לבערבי שבתות וימים טובים מי

(ז) הַמְּבַקֵּעַ בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד וְהִזִּיק בְּרִשׁוֹת הָרִבִּים, בְּרִשׁוֹת הָרִבִּים וְהִזִּיק בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד, בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד וְהִזִּיק בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד אַחֵר, חֵיֵב:

– ואע"ג דברשותיה קעביד ולא שכחי רבים שם דנימא הוה ליה לעיוני, אפילו הכי חייב:

רע"ב – (ז) המבקע – עלים: והזיק ברשות היחיד – של אחרים: ברשות היחיד – שלו: והזיק ברשות היחיד אחר – של אחרים: חייב

(ח) שְׁנַיִם שְׂוָרִים תַּמִּים שִׁחְבְּלוּ זֶה אֶת זֶה, מִשְׁלָמִים בְּמוֹתֵר חֲצֵי נֹזֵק. שְׁנַיִם מוּעָדִים, מִשְׁלָמִים בְּמוֹתֵר נֹזֵק שְׁלָם. אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוּעָד, מוּעָד בְּתָם מִשְׁלָם בְּמוֹתֵר נֹזֵק שְׁלָם, תָּם בְּמוּעָד מִשְׁלָם בְּמוֹתֵר חֲצֵי נֹזֵק. וְכֵן שְׁנַיִם אֲנָשִׁים שִׁחְבְּלוּ זֶה בְּזֶה, מִשְׁלָמִים בְּמוֹתֵר נֹזֵק שְׁלָם. אֶדָם בְּמוּעָד וּמוּעָד בְּאֶדָם, מִשְׁלָם בְּמוֹתֵר נֹזֵק שְׁלָם. אֶדָם בְּתָם וְתָם בְּאֶדָם, אֶדָם בְּתָם מִשְׁלָם בְּמוֹתֵר נֹזֵק שְׁלָם, תָּם בְּאֶדָם מִשְׁלָם בְּמוֹתֵר חֲצֵי נֹזֵק. רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר, אִף תָּם שִׁחְבְּל בְּאֶדָם, מִשְׁלָם בְּמוֹתֵר נֹזֵק שְׁלָם:

משפט שור באלס, מה שור בשור תם משלם חצי נזק ומועד משלם נזק שלם, אף שור באלס תם משלם חצי נזק ומועד משלם נזק שלם: ר"ע אומר אף תם שחבל באלס משלם במותר נזק שלם – לדריש כמשפט הזה, לדינא דסליק האי קרא מיניה, דבשור מועד מיירי. והכי קאמר קרא, כמשפט הזה של שור מועד שמשלם נזק שלם. יעשה לו לכל שור

רע"ב – (ח) במותר חצי נזק – שזמן מה הזיקו של זה יותר על נזקו של זה ובאותו מותר משלם מי שהזיק יותר, את החצי מועד בתם משלם במותר – כלומר אם הוא הזיק את התם יותר ממנה שהזיקו תם: אדם בתם משלם במותר נזק שלם – לאלס מועד לעולם: ותם באלס משלם במותר חצי נזק – דכתיב (שמות כ"א) או בן יגח או בת יגח כמשפט הזה יעשה לו, כמשפט שור בשור כך

חק לישראל – פרשת לך לך לך יום ד'

סנגח את האדם ואפילו הוא שור חס. ואין הלכה כר"ע:

(ט) שור שְׁוּה מְנַה שְׁנַגַּח שׁוֹר שְׁוּה מְאֲתִים, וְאִין הַנְּבִלָה יָפָה כְּלוּם, נוֹטֵל אֶת הַשׁוֹר. שׁוֹר שְׁוּה מְאֲתִים שְׁנַגַּח שׁוֹר שְׁוּה מְאֲתִים, וְאִין הַנְּבִלָה יָפָה כְּלוּם, אָמַר רַבִּי מְאִיר, עַל זֶה נֶאֱמַר (שְׁמוֹת כ"א) וּמְכַרוּ אֶת הַשׁוֹר הַחַי וְחִצּוּ אֶת כְּסָפוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, וְכֵן הִלְכָה, קִיַּמְתָּ וּמְכַרוּ אֶת הַשׁוֹר הַחַי וְחִצּוּ אֶת כְּסָפוֹ, וְלֹא קִיַּמְתָּ וְגַם אֶת הַמֵּת יַחְצִינוּ, וְאִיזָה, זֶה שׁוֹר שְׁוּה מְאֲתִים שְׁנַגַּח שׁוֹר שְׁוּה מְאֲתִים, וְהַנְּבִלָה יָפָה חֲמוֹשִׁים זָוָה, שְׁוּה נוֹטֵל חִצֵּי הַחַי וְחִצֵּי הַמֵּת, וְזֶה נוֹטֵל חִצֵּי הַחַי וְחִצֵּי הַמֵּת:

דמי חצי נזקו מדמי שור החי ואינו מנכה לו כלום בעצור השבח שהשביחה הנבלה. ור' יהודה סבר דחצי שבח נבלה דמזיק הוי, וכשבח מזיק לשלם לניזק דמי חצי נזקו, מנכה לו חצי שבח שהשביחה הנבלה משעת מיתה עד שעת העמדה בדיון, והיינו דקאמר ר' יהודה לרבי מאיר קיימת ומכרו את השור החי ולא קיימת וגם את המת יחלונו, שצריך לחלק השבח שהשביח המת וסקל ליה מזיק פלגא. והלכה כרבי יהודה:

רע"ב – (טו) וכן הלכה – ודאי כן הלכה דמנה נותן לו דהיינו חצי נזק. אבל אין זה שור האמור בתורה, דקיימת ומכרו את השור החי וכו'. ופלוגתא דר"מ ורבי יהודה הוא שבח נבלה, כגון שבשעת מיתה לא היתה שוה כלום ונתייקרה אחר כך והיא שוה להאכילה לכלבים או למכרה לנכרי, ר"מ סבר שבח נבלה דניזק הוי, ולא שקיל בה מזיק כלום אלא נותן לו חצי נזקו, והיינו דקאמר ר"מ על זה נאמר ומכרו את השור החי וחלו את כספו, כלומר, שצריך ליתן לו

(י) יֵשׁ חֵיב עַל מַעֲשֵׂה שׁוֹרוֹ וּפְטוֹר עַל מַעֲשֵׂה עֶצְמוֹ, פְּטוֹר עַל מַעֲשֵׂה שׁוֹרוֹ וְחֵיב עַל מַעֲשֵׂה עֶצְמוֹ. שׁוֹרוֹ שְׁבִיט, פְּטוֹר, וְהוּא שְׁבִיט, חֵיב. שׁוֹרוֹ שְׁסָמָא אֶת עֵין עֶבְדוֹ, וְהִפִּיל אֶת שְׁנוֹ, פְּטוֹר, וְהוּא שְׁסָמָא אֶת עֵין עֶבְדוֹ, וְהִפִּיל אֶת שְׁנוֹ, חֵיב. שׁוֹרוֹ שְׁחָבֵל בְּאֲבִיו וּבְאִמּוֹ, חֵיב, וְהוּא שְׁחָבֵל בְּאֲבִיו וּבְאִמּוֹ, פְּטוֹר. שׁוֹרוֹ שְׁהִדְלִיק אֶת הַגְּדִישׁ בְּשִׁבְתּוֹ, חֵיב, וְהוּא שְׁהִדְלִיק אֶת הַגְּדִישׁ בְּשִׁבְתּוֹ, פְּטוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְחַיֵּב בְּנִפְשׁוֹ:

(שמות כ"א) לחפשי יסלחנו: שורו שחבל באביו ובאמו חייב – בתשלומי נזק: והוא שחבל באביו ובאמו פטור – מן התשלומין. שאין אדם מת ומשלם: שורו שהדליק את הגדיש בשבת חייב – חצי נזק. דמשונה הוא:

רע"ב – (י) שורו שבייש פטור – דכתיב איש בעמיתו, ולא שור בעמיתו. אי נמי, אין המבייש חייב אלא כשמבייש בכונה, ושור לאו מכוין לבייש הוא: שורו שסימא את עין עבדו פטור – ואין העבד יולא בן חורין על ידו: והוא שסימא את עין עבדו חייב – שנאמר

(יא) שור שֶׁהִיָּה רוֹדֵף אַחַר שׁוֹר אַחַר, וְהִזִּיק, זֶה אוֹמֵר שׁוֹרָה הִזִּיק, וְזֶה אוֹמֵר לֹא כִי, אֶלֶּא בִּסְלַע לְקָה, הַמוֹצִיא מִחֲבֵרוֹ עָלָיו הַרְאָיָה. הֵיוּ שְׁנַיִם רוֹדְפִים אַחַר אַחַר, זֶה אוֹמֵר שׁוֹרָה הִזִּיק, וְזֶה אוֹמֵר שׁוֹרָה הִזִּיק, שְׁנֵיהֶן פְּטוּרִין. אִם הֵיוּ שְׁנֵיהֶם שֶׁל אִישׁ אַחַד, שְׁנֵיהֶן חֵיבִין. הִיָּה אַחַד גָּדוֹל וְאַחַד קָטָן, הַנְּזַק אוֹמֵר גָּדוֹל הִזִּיק, וְהַמְזִיק אוֹמֵר לֹא כִי, אֶלֶּא קָטָן הִזִּיק. אַחַד תָּם וְאַחַד מוּעֵד, הַנְּזַק אוֹמֵר, מוּעֵד הִזִּיק, וְהַמְזִיק אוֹמֵר לֹא כִי, אֶלֶּא תָם הִזִּיק, הַמוֹצִיא מִחֲבֵרוֹ עָלָיו הַרְאָיָה. הֵיוּ הַנְּזוֹקִין (שְׁנַיִם), אַחַד גָּדוֹל וְאַחַד קָטָן,

חק לישראל – פרשת לך לך יום ד'

והמזיקים שנים, אחד גדול ואחד קטן, הנזק אומר, גדול הזיק את הגדול וקטן את הקטן, והמזיק אומר לא כי, אלא קטן את הגדול וגדול את הקטן. אחד תם ואחד מועד, הנזק אומר, מועד הזיק את הגדול ותם את הקטן, והמזיק אומר לא כי, אלא תם את הגדול ומועד את הקטן, המוציא מחברו עליו הראיה:

ודמי הקטן תקח, ומותר חלי נזק תפסיד: קטן הזיק את הגדול – ואע"פ שחלי נזקו של גדול מרובה, לא תקח אלף קטן שלי. וחלי נזקו של קטן שלך, קח מן הגדול. וכל הנך המוליא מחזירו עליו הראיה לתנין במתניתין, אם לא הביא ראיה אין לו כלום ואפילו דמי תם, ואפילו קטן שהודה לו אין לו, שהטוען את חברו חטין והודה לו בשעורים פטור אף מדמי שעורים. ואי תפס הנזק שיעור מה שהודה לו המזיק, לא מפקינן מיניה:

רע"ב – (י"א) בסלע לכה – מתחכך היה בסלע ולכה: היו שנים רודפין אחר אחד – שני שורים של שני בני אדם רודפים אחר שור של אדם אחד: שניהם פטורים – לתרוייהו מדחו ליה: שניהם חייבים – בגמרא מפרש למתניתין כגון שניהם תמין, שאין התם משלם אלף מגופו. וכי איתנהו לתרוייהו קמן משתלם הנזק חלי נזקו מבין שניהם, אבל ליתנהו לתרוייהו מני אמר ליה זיל אייתי ראיה דהאי תורא אזקך ואשלם לך: גדול הזיק – ויש בגופו שיה חלי נזק: קטן הזיק –

גמרא – בבא קמא דף ל"ב ע"א

שניהם פטורין: גמרא מתניתין דלא כאיסי בן יהודה דתניא איסי בן יהודה אומר רץ חייב מפני שהוא משונה ומודה איסי בע"ש בין השמשות שהוא פטור מפני שרץ ברשות אמר רבי יוחנן הלכה כאיסי בן יהודה ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן אחד רץ ואחד מהלך או שהיו שניהם רצין פטורין מתני' בע"ש בין השמשות מומאי מדקתני או שהיו שניהם רצין פטורין הא תו ל"ל השתא אחד רץ ואחד מהלך פטור שניהם רצין מבעיא אלא הכי קאמר אחד רץ ואחד מהלך פטור בד"א בע"ש בין השמשות אבל בחול אחד רץ ואחד מהלך חייב שניהם רצין אפי' בחול פטורין אמר מר ומודה איסי בע"ש בין השמשות שהוא פטור מפני שרץ ברשות בע"ש מאי ברשות איכא כדר' חנינא דאמר ר' חנינא בואו ונצא לקראת כלה מלכתא ואמרי לה לקראת שבת כלה מלכתא רבי ינאי מתעטף וקאי ואמר בואי כלה בואי כלה:

רש"י (רש"ס) על הגמרא

מפני שרץ וברשותו – מפרש לקמן: הא תו למה לי והשתא אחד רץ ואחד מהלך – דרץ

שניה ומהלך לא שניה פטור שניהם רצים מבעיא: בואו ונצא – כאלו המקבל פני מלך:

חק לישראל – פרשת לך לך יום ד'

זוהר – לך לך דף פג' ע"א

פֶּתַח וְאָמַר, (ישעיה כו) נִפְשֵׁי אֱוִיתֶיךָ בְּלִילָה אִף רוּחֵי בְּקֶרְבֵי אֲשַׁחֲרֶךָ, הַאִי קָרָא אֲוִקְמוּהָ וְאֲוִקִימָנָא לִיה, אֲבָל תָּא חֲזִי, נִפְשָׁא דְבַר נֶשׁ, כַּד (אִיהוּ) סְלִיק לְעַרְסִיָּה, נִפְקַת מְנִיָּה וְסִלְקָא לְעִילָא. וְאִי תִימָא דְכֻלְּהוּ סְלִקְאָן. לָאוּ כָּל חַד וְחַד חָמֵי אִפֵּי מִלְכָּא, אֲלָא נִפְשָׁא סְלִקָא וְלָא אֲשַׁתָּאֵר בָּהּ בְּהַדֵּי גּוֹפָא בַר חַד רְשִׁימוֹ (נְשִׁימוֹ) דְקִיסְטָא דְחַיּוּתָא דְלִבָּא:

וְנִפְשָׁא אֲזֵלָא וּבְעִיָּא לְסִלְקָא. וְכַמְּה דְרַגְיִן לְדְרַגְיִן לְסִלְקָא, שְׂטָאָת וְהִיא אֲתַעְרַעַת בְּהַנִּי קוּמְרִין טְהִירִין דְמִסְאָבוּתָא. אִי הִיא דְכִיָּאָת דְלָא אֲסִתְאַבַּת בְּיִמְמָא סְלִקָא לְעִילָא. וְאִי לָאוּ דְכִיָּאָת, אֲסִתְאַבַּת בִּינִיָּהוּ וְאֲתַדְבַּקַת בְּהוּ וְלָא סְלִקָא יְתִיר. וְתַמָּן מוֹדְעֵי לָהּ מַלְיִן וְאִיהוּ אֲתַדְבַּקַת מֵאֲנָן מַלְיִן דְזַמָּן קָרִיב. וְלְזַמָּנֵי דְחַיִּיכִין בְּהַ וּמוֹדְעֵי לָהּ מַלְיִן כְּדִיבִין. וְכַדִּין אֲזֵלָא כְּהַאִי גְוֹנָא כָּל לִילָא עַד דִּיתַעַר בַּר נֶשׁ וְתַאבַּת לְאַתְרָהּ. וְכַאִין אֲנָן עַדִּיקֵיָּא דְגָלִי לֹון קוּדְשָׁא בְּרִיָּה הוּא רְזִין דִּילִיָּה בְּחֻלְמָא בְּגִין דִּיסְתַּמְרוֹן מִן דִּינָא. וְוִי לְאַנָּן חַיִּיבֵי עֲלָמָא דְמִסְאָבִין גְּרַמִּיָּהוּ וְנִפְשֵׁיָּהוּ:

תָּא חֲזִי, אֲנָן דְלָא אֲסִתְאַבּוּ, כַּד סְלִקֵי בְּעַרְסִיָּהוּ, נִפְשָׁא סְלִקָא וְעַאֲלַת בֵּין כָּל הַנִּי דְרַגְיִן בְּקַדְמִיתָא וְסִלְקָא וְלָא אֲתַדְבַּקַת בְּהוּ. וְלִבְתַּר אֲזֵלָא וְשְׂטָאָת וְסִלְקָא כְּפּוּם אֲוִרְחָה:

הַהִיא נִפְשָׁא דְזֻכַּת לְסִלְקָא אֲתַחֲזִיאַת קַמִּיָּה דְסַבַּר אִפֵּי יוֹמִין וְאֲתַדְבַּקַת בְּרַעוּתָא לְאַתְחֻזָּאָה בְּתִיאֻבְתָּא עַלְמָה לְמַחְמֵי בְּנוּעִם מִלְכָּא וְלִבְקָרָא בְּהִיכְלִיָּה. וְדָא הוּא בַר נֶשׁ דְאִית לִיה חוּלְקָא תְדִיר בְּעֲלָמָא דְאֲתִי:

וְדָא הִיא נִפְשָׁא דְכְּסִיפָא דִילָהּ כַּד סְלִקָא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיָּה הוּא (תְדִיר), וְלָא אֲתַדְבַּקַת בְּהַנִּי זִינִין טְהִירִין אַחֲרָנִין, וְהִיא אֲזֵלַת בְּתַר זִינָא קוּדְשָׁא בְּאַתְרָא (ד"א בְּתַר אַתְרָא) דְנִפְקַת מִתַּמָּן. וּבְגִין כְּהַ כְּתִיב נִפְשֵׁי אֱוִיתֶיךָ בְּלִילָה. בְּגִין לְמַרְדְּף בְּתַרְךָ וְלָא לְאַתְפַּתָּאָה בְּתַר זִינָא אַחֲרָא נּוֹכְרָאָה:

הלכה – שולחן ערוך יורה דעה סימן רמ"ט

סימן רמט – כמה חייב ליתן וכיצד יתננה:

(ו) שמונה מעלות יש בעדקה, זו למעלה מזו: מעלה הגדולה שאין למעלה ממנה, המחזיק ביד ישראל המן ונותן לו מתנה, או הלואה, או עושה שותפות, או ממציא לו מלאכה כדי לחזק ידו שלא יצטרך לבריות ולא ישאל, ועל זה נאמר: והחזקת בו (במדבר כה, לה):

(ז) פחות מזה, הנותן צדקה לעני ולא ידע למי יתן, ולא ידע העני ממי מקבל. וקרויב לזה, הנותן לקופה של צדקה; ולא יתן אדם לקופה של צדקה אלא אם כן יודע שהממונה עליה נאמן ויודע לנהוג בה כשורה:

חק לישראל – פרשת לך לך יום ד'

(ח) פחות מזה, שיודע הנותן למי נותן, ולא ידע העני ממי לוקח, כגון גדולי החכמים שהיו הולכים בסתר ומשליכים המעות בפתחי העניים; וכזה ראוי לעשות, ומעלה טובה היא אם אין ממונים על הצדקה נוהגים כשורה:

(ט) פחות מזה, שיודע העני ממי נוטל, ולא ידע הנותן למי נותן, כגון החכמים שהיו צוררים המעות בסדיניהם ומשליכים אותם לאחוריהם, ובאים העניים ונוטלין, כדי שלא יהיה להם בושה:

(י) פחות מזה, שיתן לעני בידו, קודם שישראל:

(יא) פחות מזה, שיתן לו כראוי אחר שישראל:

(יב) פחות מזה, שיתן לו פחות מהראוי, בסבר פנים יפות:

(יג) פחות מזה, שיתן לו בעצב: הגה – ועל כל פנים לא יתפאר האדם בעדקה שנותן. ואם מתפאר, לא די שאינו מקבל שכר, אלא אפילו מענישין אותו עליה (סמ"ג מביאו ב"י סי' רמ"ז). ומ"מ מי שמקדיש דבר לצדקה, מותר לו שיכתוב שמו עליו שיהא לו לזכרון, וראוי לעשות כן (תשובת רשב"א סימן תקפ"ב):

לע"נ

זאב ואיים בן שרדה, גר גבריאל בן סוזן, דניאלה פורטונה בת רזאל, צדיקה בת שרדה ז"ל.